

Matres

Una història d'amor, superació i espardenyes voladores

Dossier pedagògic

Una ullada ràpida

Una història real convertida en teatre intergeneracional, que recorda el valor de cuidar i estimar per sobre de tot

Emocions i aventura

‘Diuen que mare només n’hi ha una, però jo n’he tingut tres’.

D’aquesta idea neix **Matres** (Mares + tres), i és la història real del Jordi Pedrós, un relat de vida i pèrdua, maternitat i aventures.

+8

Teatre intergeneracional recomanat a partir de 8 anys en funcions escolars

TEXT

Espectacle de text en català

DIR

Dirigit per la Rosa Díaz de la Rous Teatro

65’

Una durada de 65 minuts replets d’acció

Espectacle de text, màscara, titelles i teatre físic.

Quatre intèrprets al servei d’una història d’aventures que tracta la maternitat i la infància, quan la malaltia i la mort formen part de la vida.

La vida d’un nen que creix en un petit poble de Lleida envoltat de tres dones, tres generacions: la mare, la tieta i l’àvia.

[Fes click aquí per veure el CLIP Matres](#)

Introducció

Matres, un espectacle que neix d'allò més íntim per a arribar a un sentiment universal. És una proposta de teatre de text, que combina la interpretació actoral amb màscara, amb l'ús de titelles, en un format mitjà/gran per escenari. En Jordi comparteix la seva història personal amb aquest espectacle. “Matres” és la seva petita revolució per a posar sobre l'escenari els sentiments i les preguntes que va trobar a la seva infància quan la seva mare va morir, i sobretot, tot l'amor que li van deixar com a herència les seves vivències.

“Si la mort forma part de la vida, perquè no en parlem amb els petits? I, perquè ens costa tant també quan som adults? El teatre és una eina poderosa que ens permet parlar de qualsevol cosa i m'agradaria fer l'espectacle que m'hagués agradat veure quan jo era petit i pensava que era l'únic nen al que se li havia mort la mare”

I des d'aquesta reflexió s'ha creat l'espectacle “Matres”, que és un relat de vida i de pèrdua, sense victimismes, des del punt de vista del nen a qui veurem créixer intentant entendre què està passant, aprenent a conviure amb situacions complicades i també a estimar, cuidar i gaudir de cada moment viscut amb les persones que t'estimen.

Un espectacle que parla de la mort amb naturalitat, creat amb l'assessorament de la pedagoga Alba Pelegrí, especialista de l'acompanyament al dol d'infants i jove. Però també és un espectacle que reflexa l'amor d'una vida sencera, com a homenatge a tres dones de tres generacions i a les moltes maneres que hi ha d'estimar i cuidar, a les moltes mares que ens acompanyen en aquest món.

Una història de tres mares. Mares + tres = Matres.

SINOPSI

Un nen creix en un petit poble envoltat d'ocells, de flors de camamilla i de tres dones, tres generacions: la mare, la tieta i l'àvia. Les tres mares del Jordi, el nen.

Quatre intèrprets al servei d'una història que tracta de la maternitat, la malaltia i la mort, però sobretot de la vida. Un relat sobre la pèrdua de la mare a la infància, on les dificultats i l'humor conviuen amb naturalitat.

Una història d'amor, aventures, superació i espardenyes voladores.

Mares i tres: Matres.

☒ **Edad recomanada:** Programació familiar +6 i programació escolar +8

Elabora aquesta guia: **Alba Pelegrí**, mestra i pedagoga especialista en acompanyament al dol, que treballa actualment com a mestra de primària i també com a responsable del grup d'infants i joves de l'entitat "Acompanyament al dol Lleida".

*'Matres' abraça tot allò que passa a la vida sense embuts, amb sensibilitat i honestedat. Exposa el plor i la tristesa sense tabús, i ahora està ple de moments de molta llum, vitalitat i humor. L'espectacle ens fa reflexionar sobre l'estima, la sort, les dones de la nostra vida, la família, la malaltia, la vida i la mort. **'Matres' és una eina molt important per eliminar els tabús i apropar infants i adults a parlar de tot, entendre's i acompanyar-se a la vida en general.***

Recomanació a l'escola i al professorat:

Si alguna família de la vostra aula està vivint un procés de malaltia de la mare, pare o persones tutores, és recomanable comentar la temàtica de l'espectacle amb les famílies i els infants per deixar-los a ells decidir si és el moment adequat per veure l'obra, que és diferent per cada infant.

Si l'infant està passant ja pel dol d'una mort és molt recomanable que vegi l'espectacle, ja que els obre portes a parlar de com se senten, a compartir-ho amb els companys si volen, a identificar-se amb una persona que ha passat el mateix i t'explica que ha sigut feliç. I permet que els seus companys entenguin els seus sentiments.

També dona eines als acompanyants dels infants per abordar el tema o donar espai perquè això passi.

PER QUÈ NO LI EXPLIQUEN RES AL JORDI?

EL TABÚ DE LA MORT I LA MALALTIA

Vivim en una societat on la mort està present d'una manera violenta i ficcionada a pel·lícules, sèries i les notícies, però vivim cada vegada més desconnectats de la mort domèstica. La mort en la nostra societat sembla tan sols un rumor que passa a casa dels altres... fins que te la trobes de cara.

La mort continua sent un tabú en la nostra societat moderna. Per això, existeix una tendència a apartar als més petits de la casa de tot el que envolta a la mort i a la malaltia, com li passa al protagonista de Matres.

Si el dol i la mort incomoda, quan es tracta de parlar-ne amb els infants encara més. Els adults ens refugiem en mites per evitar el tràngol de parlar-ne amb els més petits. 'El nen no se n'adona', 'Si no en parlem, patirà menys', 'Els nens s'adapten a tot'...

L'espectacle mostra aquesta incomoditat en diversos moments a través dels personatges. En un moment de la història, la mare del Jordi està ingressada a l'hospital, però d'entrada rebutja la visita del seu fill perquè 'és molt petit i s'espantarà!'.

Tot i que es fa amb la intenció de protegir, certament els genera molta confusió. La nostra dificultat com a adults de parlar i posar paraules al que està passant, priva als infants de construir un espai mental on situar l'experiència que estan vivint.

Si els nens poden estimar i vincular-se a les altres persones, també pateixen i viuen el dolor de les pèrdues.

QUÈ LI PASSA AL JORDI?

EL DOL A L'INFÀNCIA

Tots els canvis ens porten a viure pèrdues, i totes les pèrdues ens porten canvis

La nostra vida està plena de **pèrdues** i un infant de 8 anys ja en pot haver viscut moltes que han anat acompanyades de petits dols: deixar el xumet, el primer dia d'escola, un canvi de domicili, la separació dels seus pares...

Els diferents dols que vivim són una resposta emocional, natural i adaptativa als canvis que ens trobem cada dia. Parlar-ne amb ells des de les emocions que viuen tantes vegades -com quan els cau el berenar a terra o han perdut la seva joguina preferida-, els prepara per entendre's millor i els ajuda a transitar els dols més grans que els depara la vida. Perquè si una cosa sabem segur és que els nostres infants, en algun moment de la seva vida, viuran la mort de persones que estimen.

Cadascú té la seva història i el Jordi té la valentia d'explicar-nos la seva

Els humans som éssers biogràfics, necessitem escriure la nostra pròpia història per entendre el sentit de la nostra vida.

Per tancar una vida biogràfica és molt important **el comiat**. Per un infant, és molt important sentir que forma part del que està vivint la família i necessita acomiadar-se de la persona que estima.

En Jordi és apartat de la vivència de la mort que està passant a casa seva i el priven del comiat i els ritus que l'ajudarien a iniciar el seu dol.

Els **rituals** ordenen la vida i estableixen el temps. Són molt importants per elaborar el que vivim i atribuir significats. Però la societat actual s'ha desritualitzat. Els rituals donen comunitat sense comunicació; actualment tenim comunicació sense comunitat.

Quan no en parlem, el que un infant s'imagina, acostuma a ser molt pitjor que la realitat

Els adults transmetem molt més que paraules, transmetem estats d'ànim. El Jordi percep **l'ambient emocional** que l'envolta. Sap i entèn que passa alguna cosa, però ningú li explica el què. En l'escena del cotxe mentre torna de colònies amb els seus germans, el Jordi viu un estat de confusió molt gran que li genera certa angonya.

La mort d'algú estimat és una de les situacions més estressants que pot viure un infant. Necessita que els adults referents el guiïn. Potser també estan dins d'un bon embolic emocional, però estem junts. Passi el que passi, estigui com estigui, estic amb tu.

El protagonista de la història no troba un espai on parlar del que està passant. És normal que el Jordi expressi el seu malestar amb una mala actitud a l'aula quan se sent massa diferent als companys, reaccioni davant les burles d'altres nens o s'enfadi per un donut. Ell expressa el seu dol de maneres molt diferents, encara que de vegades no encaixin amb la lògica dels adults.

El dolor del dol és el preu que paguem per l'amor

Quan més intens és el vincle, més dolor vivim amb la pèrdua. El trencament definitiu del vincle arriba amb l'oblit, per això és important **mantenir els records**. Les evocacions que ens recorden a la persona passen per un gust, una olor, un símbol... Pel Jordi les flors de camamilla evoquen a la mare i esdevenen una manera de fer-la present a la seva vida.

Recordar junts a la persona estimada i facilitar maneres de representar els records que s'en tenen, ajuda als infants a treballar el seu dol. Lluny d'afegir tristor i patiment, pot ajudar-los molt a visitar llocs importants, fer activitats que fèiem junts, cantar una cançó que ens recordi a la persona estimada o tornar a cuinar la seva recepta preferida. Necessiten vincular-s'hi d'una manera diferent.

No parlar-ne, per evitar que connecti amb el dol, produeix molt més dolor i solitud. L'infant acostuma a pensar que ningú se'n recorda, que tothom continua la seva vida com si no hagués passat res i això li genera molt més patiment.

Mai li farà més mal la nostra tristesa que la nostra absència

Recomanació: Pel·lícula Coco (2017)

LA MARE ESTÀ LLUITANT CONTRA EL CÀNCER? COM PODEM PARLAR-NE A LES ESCOLES

La pedagogia de la vida i la mort fa referència a la **construcció del sentit de la vida**, a parlar de la mort i la pèrdua abans de trobar-se-la al davant.

L'espectacle 'Matres' és una eina excel·lent per parlar-ne a les escoles. A partir d'una història ficcionada que tots hem vist, és més fàcil parlar-ne. Parlar de les pors, la ràbia, la tristor, els dubtes i la confusió que viuen els diferents personatges facilita que els infants situin l'experiència del dol i de la mort empatitzant amb el protagonista.

'Matres' és un regal per a tots aquells infants que han viscut una mort molt propera i detesten sentir-se diferents. Conèixer la història del Jordi, igual que conèixer altres nens en dol, els ajuda a sentir que no són els únics a qui els ha passat.

Educar per a la mort vol dir tenir **una nova i diferent concepció de la vida** i del temps.

Ajudar a elaborar el dol és aprendre a viure.

Els dols no elaborats poden sortir més endavant, quan apareixen noves pèrdues

La vida pot convertir-se en una experiència transformadora quan no evitem el sofriment. Quan **aprenem a posar-li nom al nostre dolor** i a compartir-lo amb els altres, llavors el dol deixa de ser un obstacle per a la vida per a convertir-se en tot el contrari, una experiència que fa que aquesta pugui viure's amb més intensitat.

Els canvis i les pèrdues formen part de la vida de tots i totes.
Tots necessitem cuidar-nos i ser cuidats

Davant la mort d'un ésser estimat, l'infant ho viu segons el concepte de mort que té elaborat. El millor que podem fer des de les escoles és posar nom al que viuen i ajudar-los a comprendre el concepte de mort.

Cal anar amb compte amb l'ús d'eufemismes, tan generalitzat. Si la mare està lluitant, ha marxat, l'hem perdut o està al cel, l'infant es pregunta per què no puc lluitar amb ella, per què ens ha abandonat, per què no l'anem tots a buscar o per què no l'anem a veure amb avió? Els sentits figurats poden generar molta frustració.

➔ **Conceptes clau per ajudar-los a comprendre la mort:**

- ▶ Universalitat: tots els éssers vius moren?
- ▶ Irreversibilitat: es pot tornar a la vida una vegada s'ha mort?
- ▶ No-funcionalitat: quan es mor, el cos ja no funciona?
- ▶ Causalitat: per què ens morim?
- ▶ Continuació no corpòria: és la mort el final?

VOLS FER UN DIBUIX EL DIA DE LA MARE?

L'AULA: UN ESPAI DE CONFIANÇA

La intimitat és tot allò que volem expressar i no sabem com fer-ho. I les coses són íntimes quan no troben el seu lloc a l'espai públic.

Perquè la gent parli, ha de ser escoltada
(Byung-chuch Han, filòsof Coreà)

Durant la infància, els punts principals de suport són la família i els mestres. Sovint, els infants perceben que no poden parlar de la mort per por a incomodar a l'adult, entristir-lo o afegir-li patiment. Quan tota la família està en dol, l'escola esdevé un tresor emocional per a l'infant. És aquell lloc on tot continua com sempre, i també el lloc que pot acollir i escoltar el que està vivint sense por a afegir patiment als adults.

El dol és com els vampirs, encara que l'enterris acaba ressucitant. L'única manera de fer-lo petit i aprendre a viure amb ell és treure'l a la llum del sol. I per treure-ho, necessites algú que t'escolti i que tingui en compte la teva història.

Orientacions per anar construint un espai de confiança a l'aula:

1. Qui és qui:

Conèixer-se i reconèixer-se com a persones úniques i especials, cadascuna amb les seves vivències i la seva història. Com més espais per compartir el que sentim i pensem, millor ens coneixerem.

2. Consciència de grup:

En l'aventura de viure, tenim moltes persones que ens acompanyen. El grup és una xarxa de suport en els moments difícils i, saber que els companys i companyes em comprenen i m'escolten, m'ajuda a sentir-me part i ajuda a cohesionar. Cal cuidar-nos i anar teixint un clima de confiança i acollida. (Aquí es pot parlar de tot, t'escoltem)

3. Moments fàcils i difícils:

Costa molt compartir i parlar dels moments difícils. Incomoda i preferim sempre veure i explicar 'el costat bonic de la nostra vida'. Si com a adults en parlem sense tabús, validem que ells també puguin expressar-ho i ens ajuda a educar la compassió, els silencis respectuosos, l'escolta i el respecte.

Recomanació: Momo (Michel Ende)

PROPOSTES **ABANS** DE VEURE L'ESPECTACLE

ACTIVITAT 1.

Tothom té una història per explicar, m'expliques la teva?

Consciència emocional i teixir vincles de confiança

Generem un espai de conversa i confiança a l'aula per conèixer-nos millor i compartir les nostres històries.

Preparem unes targetes on hi hagi escrit els tipus de moments que podem viure a la vida:

Un moment divertit	Un moment difícil	Un moment en què he sentit que m'he fet gran
Un moment trist	Un moment de tendresa	Un moment alegre
Un moment en què he passat por	Un moment emocionant	Un moment en què no he sabut què fer
Un moment de ràbia	Un moment de sorpresa	Un moment que he fet el ridícul

En grups petits de 4 o 5 alumnes, per facilitar que tots tinguin l'oportunitat d'explicar-se i obrir-se als altres, els donem un joc de targetes i els demanem que les vagin agafant per torns i expliquin als altres, coses de la seva vida que tinguin ganes d'explicar. Abans de començar és convenient parlar del que és la confiança i que cal anar amb compte amb no trair la confiança dels altres. Allò que ens explicarem ens servirà per conèixer-nos millor, però no ho podem explicar després a altres persones si aquella qui ens ho explica no ho vol.

La norma més important de l'activitat és que ells trien què volen explicar i la resta només pot escoltar la seva història, sense fer-ne cap comentari.

ACTIVITAT 2.

L'arbre dels records

Expressió artística

Qui és important a la teva vida?

- Parlarem de les persones que són més importants a la nostra vida i ens farem conscients de què és el que més ens agrada d'elles

- Parlarem de que les persones de la nostra vida arriben i marxen en moments diferents. I les persones que ha han marxat (perquè han canviat d'escola o de ciutat, perquè ja no tenim tanta amistat, perquè ja han mort...) ens deixen molts records
- Parlarem de tot allò que ens recorda a elles: les cançons, el menjar, les olors, les llocs especials o les activitats que fem junts...

Proposem fer entre tots un arbre dels records on cada nen pugui afegir una o més fulles amb les coses que el vinculen a les persones que estima. Aquestes persones poden estar presents actualment a la seva vida o poden ser records de persones que ja no hi són per algun motiu.

PROPOSTES **DESPRÉS** DE VEURE L'ESPECTACLE

ACTIVITAT 1. Estimat Jordi...

Esriptura creativa

Després d'haver vist l'espectacle i conèixer la història del Jordi, els proposem que li escriguin una carta al protagonista o a algun dels personatges.

Es pot deixar lliure perquè comparteixin amb ell allò que els ha mogut la seva història o podem donar idees sobre com començar la carta.

- 👤 Estimat Jordi, la teva mare s'està morint... (com li hauries explicat tu?)
- 👤 Estimat Jordi, a mi també m'ha passat això... (situacions amb què t'has sentit identificat/da)
- 👤 Estimat Jordi, ho sento molt... (què li diries a algú a qui se li ha mort la mare/el pare?)

ACTIVITAT 2. Com hagués continuat la història si...?

Teatre terapèutic

Recordem algunes escenes de l'espectacle i proposem que imaginin com podrien haver passat diferent i com haguessin afectat al protagonista. Cada grup d'alumnes ha de representar l'escena canviant la història que han vist al teatre.

Com hagués continuat la història si...

No haguessin deixat entrar al Jordi a veure la seva mare a l'hospital?

El Jordi no hagués marxat de colònies quan la mare estava tan malalta?

La Laura o el Tomàs li haguessin explicat abans que la mare s'estava morint?

El Jordi no hagués pogut parlar un últim cop amb la mare abans que ella es morís?

La mestra hagués recordat la història del Jordi abans de proposar l'activitat pel dia de la mare?

RECURSOS PER PARLAR DE LA MORT A L'ESCOLA

Llibres i contes:

- ▶ El corazón y la botella, d'Oliver Jeffers
- ▶ La Júlia té un Estel, d'Eduard José
- ▶ Soy la Muerte, d'Elisabeth Helland Larsen
- ▶ Una capsa de colors vius, de Teresa Blanch
- ▶ El jardí del meu avi, de Maria Àngels Gil Vila
- ▶ L'illa de l'avi, de Benji Davies
- ▶ Què ve després de mi?, d'Anette Bley
- ▶ La seva olor..., de Contxita Larrull
- ▶ El señor muerte en una avellana, d'Eric Maddern
- ▶ El mar ho va veure, de Tom Percival
- ▶ La iaia embolica la troca, de Xavi Simó
- ▶ No és fàcil, petit esquirol, d'Elisa Ramón
- ▶ El laberint de l'ànima, Anna Llenas
- ▶ El fil invisible, Miriam Tirado

Pel·lícules:

- ▶ Coco
- ▶ Hermano oso
- ▶ Up
- ▶ Soul
- ▶ Un puente hacia Terabitha
- ▶ My girl